

Nr 193.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lån
för anordnande av vissa erkända alkoholistanstalter;
given Stockholms slott den 23 februari 1934.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 23 februari 1934.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Möller anför:

Till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter hava anvisats betydande anslagsbelopp. Senast har för budgetåret 1932/1933 anvisats ett reservationsanslag härför av 100,000 kronor. Gällande grunder för användningen av anslag för ifrågavarande ändamål äro meddelade i kungörelsen den 27 maj 1932 (nr 217) om statsbidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter. Kungörelsen innehåller i huvudsak följande bestämmelser.

Statsbidrag för anordnande av erkänd alkoholistanstalt må tilldelas lands-
ting, kommun, förening, stiftelse eller annan. Statsbidragets sammanlagda

belopp, däri jämväl inbegripet bidrag till kostnad för reparationer, förbättringar eller dylikt, som för anstalten tidigare kan hava beviljats, må uppgå till högst 2,000 kronor för vårdplats, när fråga är om nybyggnad, och i annat fall till högst 1,500 kronor för vårdplats. Statsbidraget må dock icke överstiga vad från annat håll tillskjutes, såframt ej särskilda skäl därtill föranleda (§ 1). Ansökning om statsbidrag skall ingivas till socialstyrelsen och av styrelsen efter granskning överlämnas till Kungl. Maj:t, som beslutar i ämnet. Ansökningen skall bland annat innehålla förbindelse att återbära statsbidraget, i fall anstalten skulle komma att användas för annat ändamål, nedläggas eller avyttras, ävensom, där så låter sig göra, åtagande att säkerställa förbindelsens fullgörande genom överlämnande av in-teckning i anstaltens fastighet, liggande inom senast för fastigheten fastställda taxeringsvärde eller det värde, som vid särskild, av socialstyrelsen godkänd värdering blivit fastigheten åsatt (§§ 2 och 3). Beviljat statsbidrag utbetalas, på därom gjord framställning, genom socialstyrelsen, sedan i förekommande fall till styrelsen överlämnats förut omförmäld in-teckning samt styrelsen förvässat sig om att den åtgärd, vartill bidraget skulle användas, blivit på tillfredsställande sätt vidtagen. Å statsbidraget må emellertid socialstyrelsen, där eventuell återbetalning säkerställes, i mån av de avsedda anordningarnas vidtagande lämna förskott med belopp motsvarande sammanlagt högst tre fjärdedelar av det beviljade statsbidraget.

Å nyssberörda anslag av 100,000 kronor fanns den 1 juli 1933 en reservation av 88,850 kronor. Av denna reservation anvisade Kungl. Maj:t under senare kalenderhalvåret 1933 tillhoppa 78,000 kronor till olika anstalter, därav genom beslut den 1 december 1933 ett belopp av 50,000 kronor till en nyinrättad anstalt, Åsbrohemmet i Lerbäcks socken av Örebro län. Reservationen å anslaget utgjorde därför vid 1934 års början något mer än 10,000 kronor.

I skrivelser den 2 oktober och 18 november 1933 framlade *socialstyrelsen* förslag rörande anslag för nästa budgetår för här ifrågavarande ändamål. Styrelsen, som utgick från att någon reservation icke skulle finnas å anslaget vid slutet av löpande budgetår, uppskattade medelsbehovet för nästa budgetår till 60,000 kronor för flyttning och utvidgning av alkoholistanstalten vid Lerjeholm i Göteborg, för vars anordnande statsbidrag icke utgått, samt till 100,000 kronor, för ytterligare understöd åt Åsbrohemmet. Styrelsen förutsatte, att sistnämnda understöd borde utgå i form av låne-medel, och hemställde på grund härav, att till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter måtte för nästa budgetår anvisas ett anslag av 60,000 kronor.

Vid anmälan i 1934 års statsverksproposition av frågan om anslag för nämnda ändamål (V s. 52) anförde jag, att enligt min mening medelsbehovet för budgetåret 1934/1935 lämpligen kunde tillgodoses lånevägen. På grund därav — yttrade jag vidare — vore det min avsikt att hemställa om anvisande av medel för ändamålet under utgifter för kapitalökning, statens utlåningsfonder, fonden för låneunderstöd. Då emellertid fullständig utred-

ning i ärendet ännu icke föreläge, kunde härför allenast upptagas ett beräknat belopp. Detta syntes böra bestämmas till 150,000 kronor. Med hänsyn därtill förklarade jag, att jag saknade anledning att föreslå upptagande av anslag till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter.

Under hänvisning till vad jag sålunda anfört förordade jag vid anmälan i samma statsverksproposition av under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående utgifter för kapitalökning, att bland nämnda utgifter under rubriken »Statens utlåningsfonder» måtte i riksstatsförslaget beräknas medel för utlämnande av lån för anordnande av erkända alkoholistanstalter till ett belopp av 150,000 kronor, samt föreslog tillika, att dessa lån skulle redovisas å fonden för låneunderstöd.

Kungl. Maj:t beslöt i enlighet härmed. Sålunda äskade Kungl. Maj:t icke något anslag till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter. Där emot föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på blivande propositioner i ämnet, bland utgifter för kapitalökning för budgetåret 1934/1935 beräkna ett reservationsanslag av 180,000 kronor, därav 150,000 kronor avsågos för utlämnande av lån för anordnande av erkända alkoholistanstalter.

Jag anhåller nu att få ånyo till behandling upptaga frågan angående lån för sistnämnda ändamål.

Till en början ber jag att få i korthet redogöra för tillkomsten av *alkoholistanstalten Åsbrohemmet* ävensom i samband därmed gjorda framställningar och fattade beslut.

Under hösten 1933 bildades i Örebro län under benämning stiftelsen Åsbrohemmet en stiftelse med ändamål att i Lerbäcks socken anordna och driva en erkänd alkoholistanstalt för män, avsedd i första hand för sådana alkoholister, som kunde vårdas å öppen anstalt men beträffande vilka på grund av upprepade anstaltsvård eller eljest måste antagas, att föga utsikt funnes för deras återförande till ett nyktert och ordentligt liv. Anstalten beräknades att till en början inrymma 75 vårdplatser. Sedan nämnda stiftelse för ifrågavarande ändamål inköpt en egendom i Lerbäcks socken samt vidtagit åtgärder för dess apterande till alkoholistanstalt, hemställde stiftelsen i en till Kungl. Maj:t ställd, av socialstyrelsen med skrivelse den 18 november 1933 överlämnad skrift om statsmakternas medverkan i olika hänseenden för anstaltens anordnande och drift m. m.

I ansökningen anförde *stiftelsen Åsbrohemmet*, bland annat, att stiftelsen, som uppskattade de totala kostnaderna för anstaltens anordnande till 248,000 kronor — därav 190,000 kronor för inköp av egendomen jämte inventarier samt 58,000 kronor för ombyggnadsarbeten m. m. — beräknade, att 50,000 kronor av kostnaderna skulle erhållas såsom statsbidrag, att staten skulle ställa till stiftelsens förfogande ytterligare 100,000 kronor antingen såsom statsbidrag eller såsom lån mot inteckningar i anstaltens fastigheter samt att återstoden, 98,000 kronor, skulle anskaffas genom lån i annan ordning. Stiftelsen förutsatte, att därest staten lämnade ett lån å 100,000 kronor, till säkerhet för detsamma skulle få lämnas inteckningar utom fastigheternas taxeringsvärde.

Såsom motiv för ett lån på sådana villkor åberopade stiftelsen, att i stiftelseurkunden föreskrivits, att därest alkoholistanstalten nedlades, avyttrades eller eljest till annan överlättes eller användes för annat än därmed avsett ändamål eller om meddelat erkännande av densamma såsom allmän alkoholistanstalt återkallades, stiftelsens samtliga tillgångar skulle efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för annat likartat anstaltsändamål eller, om behov därav ej förefunnes, tillfalla staten.

Stiftelsen anhöll i ansökningen, bland annat, att Kungl. Maj:t måtte *dels* för tiden från och med den 1 december 1933 såsom allmän erkänna den planerade alkoholistanstalten, *dels* bevilja statsbidrag till anstaltens anordnande med 50,000 kronor, *dels ock* utverka riksdagens medgivande att efter förnyad ansökning av stiftelsen ett ytterligare belopp av 100,000 kronor måtte ställas till stiftelsens förfogande såsom bidrag till anstaltens anordnande, att utgå antingen i form av statsbidrag eller såsom lån med ränta och amortering efter de grunder, som Kungl. Maj:t kunde komma att bestämma.

I sin skrivelse den 18 november 1933 framhöll *socialstyrelsen*, att förberedelserna till den planerade anstaltens anordnande träffats under nära samarbete mellan stiftarna och styrelsen ävensom att styrelsen företagit inspektion å platsen. Styrelsen konstaterade, bland annat, *att* den uppgjorda planen för anstaltens anordnande och drivande vore ur vårdsynpunkt lämplig, *att* anstalten såsom erkänd alkoholistanstalt kunde antagas komma att fylla högt ställda krav, *att* det speciella behov, som anstalten vore avsedd att tillgodose, vore av trängande natur, *att* den ekonomiska planen för anstaltens anordnande ej gäve anledning till erinran *samt att* ansökningen i övrigt befunnits väl motiverad.

Socialstyrelsen tillstyrkte ansökningen, i vad den avsåg erkännande av anstalten och beviljandet av statsbidrag å 50,000 kronor till dess anordnande. Därjämte tillstyrkte styrelsen stiftelsens hemställan om erhållande av ytterligare ett belopp av 100,000 kronor, därvid styrelsen förordade, att beloppet måtte få utgå i form av ett lån. Styrelsen, som utgick ifrån, att lånet skulle utlämnas från ett för ändamålet i riksstaten uppfört anslag, föreslog, att å lånet skulle gäldas ränta efter samma procent, som staten finge vidkännas för motsvarande upplåning, samt att förräntningen och amorteringen måtte få utgöras genom en årlig annuitet, som med en procent överstege räntan å det ursprungliga lånebeloppet.

Kungl. Maj:ts beslut i ämnet fattades den 1 december 1933. Kungl. Maj:t erkände därvid alkoholistanstalten Åsbrohemmet såsom allmän alkoholistanstalt från och med nämnda dag samt beviljade stiftelsen — på sätt i det föregående redan omförmäls — ett statsbidrag av 50,000 kronor för anstaltens anordnande att utgå från det för budgetåret 1932/1933 uppförda reservationsanslaget till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter. Beträffande stiftelsens anhållan om åtgärder för ställande till stiftelsens förfogande av ytterligare belopp för anstaltens anordnande förklarade sig Kungl. Maj:t vilja framdeles meddela beslut.

Statskontoret, som genom remiss den 2 december 1933 anbefalldes avgiva utlåtande i ärendet rörande stiftelsens framställning om statsbidrag eller lån å 100,000 kronor, avgav dylikt utlåtande den 9 december 1933. Statskontoret anförde däri i huvudsak följande.

Med hänsyn till vad socialstyrelsen upplyst angående behövligheten av den planerade anstalten hade statskontoret icke något att erinra mot att stiftelsen av statsmedel erhöles ett lån å 100,000 kronor samt att detta lån utlämnades mot låg ränta och med lång amorteringstid.

Enligt socialstyrelsens förslag skulle lånet utgå från ett för ändamålet på riksstaten uppfört anslag. Med anledning härav ville statskontoret framhålla, att det också kunde ifrågasättas att sagda lån finge utgå från rusdrycksmedelsfonden. Statskontoret ville i sådant avseende erinra, att jämlikt medgivande av 1932 års riksdag ett lån å 50,000 kronor blivit från sagda fond utlämnat till frälsningsarméns förlagsaktiebolag att användas till bestridande av kostnaderna för utförande av vissa byggnadsarbeten vid frälsningsarméns alkoholistanstalt å Kurön.¹ Det ville synas, som om en dylik anordning jämväl i förevarande fall vore att föredraga framför att i riksstaten under utgifter för kapitalökning uppföra ett anslag att utgå av lånemedel. Röntan å det begärda lånet syntes med hänsyn till rådande läge å lånemarknaden kunna fastställas till 4 procent. Det av socialstyrelsen föreslagna sättet för lånets amortering medförde, att amorteringstiden bleve osedvanligt lång. Statskontoret ansåge sig likväl icke böra resa någon erinran mot berörda förslag. Den föreslagna säkerheten för lånet — inteckningar, som åtminstone till större delen skulle komma att ligga ovanför den inköpta fastighetens taxeringsvärde — skulle statskontoret vid vanlig kapitalplacering hava ansett otillfredsställande. Då emellertid det ifrågavarande lånet skulle utlämnas till en institution, som staten hade särskilda skäl att giva ett verksamt stöd, torde den erbjudna säkerheten måhända kunna få godtagas.

I en den 2 februari 1934 dagtecknad skrift har stiftelsen *Åsbrohemmet* ingivit förnyad framställning i ämnet. Stiftelsen har däri — under hänvisning jämväl till vad tidigare i frågan förekommit — anfört i huvudsak följande.

Den sammanlagda kostnaden för anordnandet av anstalten hade beräknats till 248,000 kronor. Genom köpekontrakt den 30 december 1933 hade stiftelsen av enskild person för en köpeskilling av 17,000 kronor förvärvat ytterligare en fastighet, vars inägor vore belägna inom området för de tidigare inköpta fastigheterna och i omedelbar närhet till anstaltens huvudbyggnad. Kostnaden för anstaltens anordnande kunde alltså numera uppskattas till sammanlagt 265,000 kronor.

Till bestridande av nämnda kostnad hade stiftelsen beräknat att — utöver det av Kungl. Maj:t beviljade statsbidraget om 50,000 kronor — komma i åtnjutande av ett lån av staten till ett belopp av 100,000 kronor, varjämte stiftelsen skulle genom upptagande av lån i övrigt, huvudsakligen mot in-teckningssäkerhet, anskaffa återstående belopp, 115,000 kronor.

De av stiftelsen inköpta fastigheterna vore taxeringsvärderade till 146,100 kronor. Stiftelsen hade förbundit sig att såsom säkerhet för återbetalning i vissa fall av det beviljade statsbidraget om 50,000 kronor överlämna in-teckning å samma belopp i stiftelsen tillhöriga fastigheter, liggande inom fastigheternas taxeringsvärde. Då stiftelsen avsåg att utnyttja övriga inom fastigheternas taxeringsvärde liggande in-teckningar såsom säkerhet för andra lån än det nu ifrågasatta statslånet, såg sig stiftelsen nödsakad hemställa.

¹ Se propositionen nr 47 och riksdagens skrivelse nr 112.

att som säkerhet för sistnämnda lån måtte få lämnas inteckning, liggande utom fastigheternas taxeringsvärde.

Utöver de statsbidrag till anstaltens drift, som vore att påräkna, komme förhållandevis obetydliga inkomster att stå till förfogande för täckande av anstaltens driftkostnader. På grund härav och då anstalten beräknades komma att få gälda ränta å andra lån än statslån till betydande belopp, ville stiftelsen slutligen framhålla angelägenheten av att, därest det begärda statslånet beviljades, lånevillkoren måtte bli för stiftelsen så förmånliga som möjligt.

Under återopande av det anförda har stiftelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes utverka riksdagens medgivande till att efter förnyad ansökan från stiftelsen ett belopp av 100,000 kronor måtte ställas till stiftelsens förfogande såsom bidrag till anordnandet av anstalten Åsbrohemmet, att utgå i form av lån, om möjligt fritt från ränta samt med amortering efter grunder, som Kungl. Maj:t kunde komma att bestämma.

Jag ber här efter få redogöra för en av styrelsen för *alkoholistanstalten vid Lerjeholm* i Göteborg gjord framställning om statsbidrag m. m.

Beträffande denna anstalt får jag erinra att densamma, som innehaves och drives av Göteborgs stad, den 25 januari 1918 av Kungl. Maj:t erkändes såsom allmän alkoholistanstalt. Å anstalten, som för närvarande har 26 vårdplatser, mottagas i första hand personer med hemortsrätt i Göteborg men i mån av utrymme även personer från annan ort. För anordnande av anstalten har icke utgått något statsbidrag. Ej heller har dylikt bidrag varit ifrågasatt.

I skrivelse den 24 januari 1934 har nu *styrelsen för Lerjeholmsanstalten* anført följande.

Under den tid, anstalten varit förlagd till Lerjeholm, hade det visat sig, att platsen icke vore lämplig för alkoholistanstalt. Olägenheterna, som framträtt särskilt under senare år, bestode huvudsakligen dels i otillfredsställande och bristande arbetsmöjligheter för de å anstalten intagna såväl beträffande arbetets beskaffenhet — trädgårdsarbete — som dess omfattning och dels i närheten till Göteborg. När anstalten hade tagits i bruk såsom alkoholistanstalt, hade för iordningställande av den till anstalten upplåtna delen av egendomen Lerjeholm erfordrats ganska betydande arbeten, med vilka de intagna varit sysselsatta under åtskilliga år vid sidan av det ordinarie arbetet i trädgården. Sådana extraarbeten stode emellertid icke längre till buds. Närheten till Göteborg hade blivit för anstaltsvården alltmera besvärande i samma mån som kommunikationsmöjligheterna ökats och byggelsen i anstaltens närhet tillvuxit.

Härtill komme, att 1931 års lag om behandling av alkoholister, som trätt i kraft den 1 juli 1932, medfört behov av att öka antalet vårdplatser vid anstalten till 40.

Inom anstaltsstyrelsen hade därför övervägts möjligheterna till en förflyttning av anstalten och vidtagits undersökningar i detta hänseende. En sådan förflyttning ansåge anstaltsstyrelsen vara nödvändig inom icke alltför lång tid. Den plats, som kunde ifrågakomma, borde vara belägen på ett sådant avstånd från Göteborg, att förutnämnda olägenheter av stadens närhet undanröjdes, samt inrymma erforderliga arbetsmöjligheter såväl beträffande arbetets omfattning som dess beskaffenhet. En egendom med erfor-

derligt lantbruk och skogsbruk vore i detta hänseende lämpligast. Förslag beträffande sådana egendomar föreläge.

Det hade vidare ifrågasatts, att anstalten å den nya platsen skulle innehavas av en för ändamålet särskilt bildad stiftelse efter ungefär de riktlinjer, som kommit till användning vid erkända alkoholistanstalterna Hagbyhemmet och Åsbrohemmet.

En förutsättning för att ifrågavarande förflyttning och utvidgning av anstalten skulle kunna ske, vore emellertid att statsbidrag erhöles för anordnandet av den nya anstalten.

Under återopande av det anförda har anstaltsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bevilja statsbidrag för anordnande av den anstalt, som kunde komma att upprättas för fortsättande av den av Lerjeholmsanstalten bedrivna verksamheten, med 60,000 kronor. Därest icke hela beloppet skulle kunna utgå i form av statsbidrag, anhåller styrelsen, att återstående del därav måtte medgivas utgå i form av lån mot lägsta möjliga ränta, intill dess möjlighet framdeles kunde beredas, att sistberörda belopp kunde ställas till förfogande såsom statsbidrag utan räntebetalningsskyldighet. Slutligen hemställer styrelsen, att det bidrag eller lån, som kunde komma att beviljas, måtte medgivas att gälla för den styrelse, som kunde komma att förvalta den ifrågavarande nya anstalten, vare sig densamma komme att bedrivas såsom särskild stiftelse eller under annan form.

Socialstyrelsen har överlämnat sist berörda båda framställningar med skriftelse den 8 februari 1934.

Styrelsen har däri till en början lämnat vissa uppgifter rörande beläggningen å statens alkoholistanstalt å Venngarn och å de fem nu existerande erkända alkoholistanstalterna för män. Uppgifterna, som avse förhållandena den 1 februari 1934, innefattas i följande tablå.

	Vård- platser	Antal		Överbeläggning av	
		inskrivna	närvarande	inskrivna	närvarande
Venngarn	125	201	139	76	14
Älvgården	50	76	59	26	9
Björknäs	64	90	61	36	—
Lerjeholm	26	32	25	6	—
Holma	50	65	55	15	5
Åsbro	75	34	34	—	—

I anslutning till denna tablå har styrelsen därefter uttalat sig på följande sätt.

Av tablåen framginge att — även om man räknade blott med de vid anstalterna närvarande vårdtagarna och sålunda bland annat bortsåge från de försökspmitterade — vid angivna tidpunkt av de fem äldre anstalterna tre varit kännbart överbelagda och de två återstående i det närmaste fullbelagda. Belastningen å dessa anstalter vore delvis hårdare än omkring senaste års-skiftet, oaktat under mellantiden över ett trettiotal vårdbehövande hänvisats till Åsbrohemmet. Man hade, trots den allmänna knappheten på vårdplatser, låtit nybeläggning vid sistnämnda anstalt ske i ett försiktigt, lugnt tempo, under hänsynstagande till de vårdsynpunkter, som helt naturligt måste an-

läggas vid en ny anstalt, särskilt där denna, såsom här vore fallet, i viss mån vore av specialkaraktär. I allmänhet hade överflyttningar från andra anstalter till Åsbrohemmet undvikits; nästan hela klientelet utgjordes alltså av nyintagna. Huvudsakligen hade intagits recidiverande och andra mindre förbättringsbara alkoholister, vilka mindre väl lämpade sig för vård å andra öppna anstalter. Härigenom hade en ökad differentiering av det manliga anstaltsklientelet kunnat börja genomföras. Även i sådant hänseende hade anstalten ur vårdsynpunkt visat sig fylla ett verkligt behov.

Styrelsen har härafter framhållit, att det av stiftelsen Åsbrohemmet begärda beloppet av 100,000 kronor syntes vara oundgängligen erforderligt för trygghandet av den av stiftelsen drivna anstaltens ekonomi. På grund härav har styrelsen, som jämväl hänvisat till vad styrelsen i ämnet anför i sin skriftelse den 18 november 1933, tillstyrkt utverkande av riksdagens medgivande till utlämnande av det begärda lånebeloppet.

Beträffande villkoren för lånets åtnjutande har styrelsen anför, att föreskrifterna i kungörelsen den 27 maj 1932 (nr 217) borde i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Styrelsen har dock härvid föreslagit vissa undantag. Sälunda hemställer styrelsen, att stadgandet om statsbidragets bestämmande till visst maximibelopp per vårdplats icke måtte tillämpas vid lånebeloppets fixerande, liksom ej heller villkoret, att bidrag från staten ej må överstiga vad som från annat håll tillskjutes. Styrelsen hemställer vidare, att vid lånet icke måtte knytas villkor om åtagande för stiftelsen att säkerställa lånet genom inteckning inom senast fastställda taxeringsvärde. Såsom stöd för de föreslagna avvikelserna hänvisar styrelsen till den förut omförmälda bestämmelsen i stiftelseurkunden, att stiftelsens samtliga tillgångar under vissa förutsättningar skola tillfalla staten. Även den omständigheten, att Åsbrohemmet är anordnat för ett speciellt anstaltsklientel och äger en för sådant ändamål särskilt anpassad utrustning, har syntts styrelsen härvid för tjäna beaktande.

Styrelsen har vidare hemställt, att räntan å lånet måtte bestämmas till 4 procent samt att förräntning och amortering å lånet måtte få utgöras genom en årlig annuitet, som med en procent överstiger räntan å det ursprungliga lånebeloppet.

Med anledning av den av styrelsen för Lerjeholmsanstalten gjorda ansökningen har socialstyrelsen vitsordat riktigheten av de i ansökningen lämnade uppgifterna rörande de brister, som i olika hänseenden vidlåda denna anstalt, samt angående behovet av anstaltens ersättande med en ny och större sådan. Styrelsen har därför ansett, att statsmedel borde ställas till förfogande för det av anstaltsstyrelsen ifrågasatta ändamålet. Angående det sätt, varpå detta lämpligen borde ske, har styrelsen närmare anför, till följande.

Det statsbidrag, som författningsenligt kunde ifrågakomma i förevarande fall, kunde beräknas till 1,500 kronor för vårdplats. Enär statsbidrag ej tidigare utgått för anstaltens anordnande, skulle — därest vårdkapaciteten utökades till minst 40 platser — således kunna utgå ett statsbidrag av högst $(1,500 \times 40)$ 60,000 kronor. Med hänsyn därtill syntes här böra beräknas ett belopp av nämnda storlek. Då å anslaget till bidrag till anordnande av er-

kända alkoholistanstalter ännu återstode en reservation av omkring 10,000 kronor, syntes denna reservation böra tagas i anspråk för ifrågavarande ändamål. Det därutöver erforderliga beloppet eller högst 50,000 kronor borde — på samma sätt som föreslagits beträffande Åsbrohemmet — anskaffas genom lån. De nu ifrågavarande beloppen borde utbetalas antingen till Lerjeholmsanstaltens styrelse i dess nuvarande form eller till den juridiska person, som framdeles kunde hava bildats för övertagande av anstalten.

Även beträffande villkoren för förevarande lån har socialstyrelsen räknat med att 1932 års statsbidragskungörelse skulle i tillämpliga delar gälla. Styrelsen ifrågasätter dock, huruvida icke också här någon eftergift kunde ifrågakomma beträffande kravet på in-teckningssäkerhet.

I fråga om ränta och amortering å lånet har styrelsen förordat meddelande av samma bestämmelser, som styrelsen förut tillstyrkt med avseende å lånet till Åsbrohemmet.

I anslutning till frågan om beviljandet av lån för anordnande av alkoholistanstalter har socialstyrelsen jämväl upptagit spørsmålet om det framtida utbyggandet av anstaltssystemet för den organiserade alkoholistvården. Härom har styrelsen anfört bland annat följande.

Den ökning av platstillgången, som vunnits genom anordnandet av Åsbrohemmet och som kunde förväntas genom utvidgningen av Lerjeholmsanstalten, torde inom en snar framtid komma att visa sig otillräcklig.

Statsmakterna hade alltsedan år 1916 träffat åtgärder till främjande genom statsbidrag av anordnande av erkända alkoholistanstalter. Förutsättningarna för en sådan bidragsverksamhet hade emellertid märkbart förändrats. År 1916 och tiden närmast därefter hade man ansett sig kunna lita till ett starkt enskilt intresse, som stode redo att med egna uppoffringar träffa åtgärder för dylika anstalters upprättande. Förhållandena vore emellertid numera ändrade och omständigheterna vid Åsbrohemmets anordnande torde i viss mån markera den väg, man framdeles hade att gå. Syftet med statsbidrag kunde icke längre vara att stimulera det enskilda intresset utan att bereda anstalter tillgång till nödigt förlagskapital. Praktiskt taget torde staten framdeles få räkna med att till huvudsaklig del få tillskjuta sådant förlagskapital.

Under hänvisning till att statens kostnader för den organiserade alkoholistvården numera enligt principbeslut av riksdagen i första hand täckas genom avkastningen av rusdrycksmedelsfonden, har styrelsen därefter framfört den tanken, huruvida staten icke vid anstaltsväsendets fortsatta utbyggande borde i princip besluta, att rusdrycksmedelsfondens tillgångar i viss utsträckning finge placeras såsom räntebärande förlagslån till upprättande av erkända alkoholistanstalter.

Med hänsyn härtill har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes bringa under riksdagens överbägande, huruvida icke riksdagen kunde medgiva, att — utöver förut berörda 150,000 kronor — förslagsvis 350,000 kronor finge i mån av behov under nästkommande och påföljande budgetår disponeras ur rusdrycksmedelsfonden för beredande av räntebärande förlagslån för anordnande av nya erkända alkoholistanstalter.

Departements-
chefen.

Behovet av nya vårdplatser för alkoholister, vilket sedan länge befunnit sig i stigande, har genom 1931 års alkoholistlag blivit alltmera framträdande. Denna lag medger som bekant omhändertagande av alkoholister i större omfattning än den äldre lagen, och tiderna för anstaltsvistelsen hava avsevärt förlängts. Härtill kommer, att genom ökade understöd åt nykterhetsnämnderna dessas verksamhet kunnat vidgas och få en mera effektiv karaktär än tidigare. För att möta det växande platsbehovet hava planer sedan någon tid förelegat att inrätta en helt ny erkänd anstalt. Dessa planer förverkligades genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 december 1933 om erkännande av Åsbrohemmet såsom allmän alkoholistanstalt. Med tillkomsten av denna anstalt, som nu rymmer 75 vårdplatser, har ej allenast en avsevärd lättnad vunnits i den svåra platsbristen utan därjämte skapats i viss mån gynnsammare förutsättningar för en framgångsrik alkoholistvård. Då denna anstalt, såsom förut berörts, är avsedd att mottaga mindre förbättringsbara alkoholister, befrias nämligen övriga allmänna anstalter från det ej sällan för vården störande element, som nämnda alkoholister utgöra.

Av utredningen framgår, att Åsbrohemmets anordnande kan beräknas draga en kostnad av 265,000 kronor. Härtill har anstalten erhållit ett statsbidrag å allenast 50,000 kronor. Ett bidrag av denna storlek är emellertid icke tillfyllest för att anstaltens ekonomi skall kunna anses tryggad utan ytterligare avsevärt understöd är av behovet påkallat. Då bidrag från enskilt håll icke synes kunna förväntas, torde staten böra lämna det bistånd, som behöves. Det erforderliga understödet synes få beräknas till 100,000 kronor. Med hänsyn till beloppets storlek lärers detsamma i nuvarande statsfinansiella läge icke böra utgå såsom statsbidrag utan i stället såsom lån.

Vad härefter angår Lerjeholmsanstalten har det länge varit ett önskemål, att denna anstalt förflyttas till en lämpligare plats samt att i samband därmed anstalten utvidgas till att omfatta sammanlagt 40 vårdplatser, varigenom ett tillskott av 14 platser skulle vinnas. Även här synes statens ekonomiska medverkan vara erforderlig. Av det belopp å 60,000 kronor, som ansetts behöfligt för ändamålet, torde lämpligen 10,000 kronor kunna utgå såsom statsbidrag i vanlig ordning. Den återstående delen eller 50,000 kronor synes böra utgå i form av lån av statsmedel. Lånet torde böra utlämnas till ägaren av den anstalt, som är avsedd att träda i stället för den nuvarande alkoholistanstalten.

Vad angår villkoren för de lån, som enligt vad jag nu förordat böra utgå, torde räntan å lånen böra bestämmas till $4\frac{1}{2}$ procent och amortering ske på sätt socialstyrelsen förordat d. v. s. genom erläggande av en annuitet, som med en procent överstiger räntan å de ursprungliga lånebeloppen. Övriga villkor torde få bestämmas av Kungl. Maj:t, som därvid lärers böra avgöra, i vad mån föreskrifter skola utfärdas motsvarande dem, som gälla för åtnjutande av statsbidrag för anordnande av alkoholistanstalter.

Beträffande det sätt, varpå medel böra erhållas för utlämnande av lånen, har statskontoret ifrågasatt, huruvida icke lån för dylikt ändamål kunde

beredas ur rusdrycksmedelsfonden, ett förslag som socialstyrelsen i sitt senaste utlåtande i ämnet förordnat. Efter samråd med chefen för finansdepartementet finner jag mig icke böra ansluta mig till detta förslag. Lånen torde i stället böra utgå från ett särskilt i riksstaten bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Statens utlåningsfonder: Fonden för låneunderstöd» uppfört anslag.

Socialstyrelsen har vidare frankastat tanken på att ur rusdrycksmedelsfonden avsätta ett större belopp, från vilket under nästa och följande budgetår skulle kunna utlämnas lån för anordnande av ytterligare alkoholistanstalter. Då detta förslag tarvar ytterligare övervägande, kan jag icke nu förorda åtgärd för dess realiserande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

1. medgiva, att lån, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående förordade grunder och i övrigt på de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas, må utlämnas *dels* till stiftelsen Åsbrohemmet å högst 100,000 kronor för anordnande av erkända alkoholistanstalten Åsbrohemmet *dels ock* till ägaren av den anstalt, som är avsedd att träda i stället för den nuvarande alkoholistanstalten vid Lerjeholm, å högst 50,000 kronor för anordnande av den nya anstalten;

2. till lån för anordnande av vissa alkoholistanstalter för budgetåret 1934/1935 bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Statens utlåningsfonder: Fonden för låneunderstöd» anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel,
av .... kronor 150,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bertil Wirseen.